

זרקור: נגישות והנגשה באו"פ

נגישות מסייעת לסטודנטים עם צרכים מיוחדים לתפקד באופן עצמאי ולמצות את יכולותיהם. מרכז לימוד נגיש מתבטא לא רק בהנגשת הכניסה אליו והתנועה בתוכו, אלא גם בהנגשה של מכלול הלימודים ושירותי ההוראה לסטודנטים, לרבות ליווי, תמיכה, ייעוץ וסיוע לימודי, רגשי וטכנולוגי. מרכז נגיש יציע מגוון של עזרים ממוחשבים וציוד משוכלל בכיתות הלימוד ובספריות, הקראה ממוחשבת של טקסטים בעברית ובאנגלית, תוכנות להגדלת טקסט, סורק לזיהוי מלים, סיוע בהתמצאות בספריות והדרכה בשימוש בתוכנות חיפוש, קבלת התאמות בבחינות, תיווך וייעוץ בנושא מיצוי הזכויות באוניברסיטה ובמוסדות אחרים (משרד הביטחון והמוסד לביטוח לאומי) ויפעל בקרב כלל הסטודנטים וסגל ההוראה והעובדים להגברת המודעות לצורכיהם המיוחדים של הסטודנטים.

בשנת"ח-1998 נחקק חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, שמטרתו להביא להשתתפותם המלאה של אנשים עם מוגבלויות בחיי החברה ובכלל זה גם במוסדות להשכלה גבוהה. מאז חקיקת החוק הותקנו תקנות נגישות לבניינים ולמקומות ציבוריים (תשע"ב-2011) ותקנות נגישות השירות (התשע"ג-2013). בחודשים הקרובים עומד להסתיים בכנסת הליך אישור של תקנות נגישות למקומות ציבוריים קיימים שהם מוסדות להשכלה גבוהה.

נושא הנגישות על היבטיו השונים נמצא במוקד העשייה של דיקנט הסטודנטים בתשע"ד. בהתאם לנדרש בתקנות נערכו סקרי נגישות למבנים ולסביבה, ולאיתרי האינטרנט של האוניברסיטה הפתוחה. בימים אלה האוניברסיטה פועלת להנגשת כל מרכזי הלימוד ולהתאמתם לסטודנטים עם מוגבלויות בהתאם לממצאי הסקר. כמו כן מונו בעלי תפקידים לטיפול בנגישות, והוקמה ועדת נגישות ובה נציגים מכל המחלקות באו"פ.

האו"פ מציעה סיוע לסטודנטים שמסיבות בריאותיות, פיזיות או אחרות זקוקים לתנאי לימוד מיוחדים. באו"פ לומדים כ־650 סטודנטים עם לקויות שמיעה, ראייה, עם לקויות מוטוריות ורגשיות. המדור לסטודנטים בעלי צרכים מיוחדים, שהוא חלק מדיקנט הסטודנטים, מלווה סטודנטים אלה ומסייע להם בהנגשת המידע והשירותים (הנגשת חומרי לימוד, הנחיה פרטנית, ייעוץ אישי, ליווי מול גורמי חוץ, התאמה של תנאי בחינה ועוד).

האו"פ השתתפה בשנתיים האחרונות במיזם **מהפכה בהשכלה** של המוסד לביטוח לאומי והמוסדות להשכלה גבוהה. במסגרת המיזם הוקמו באו"פ **מרכזי צמיחה** (צרכים מיוחדים, יחידת הנגשה) בקמפוסים בבית בירם (חיפה), בבית יציב (באר שבע), בגבעת חביבה (ואדי ערה), במל"י (ירושלים) ובקמפוס רמת אביב בתל אביב. סטודנטים ברחבי הארץ נעזרים בציוד ובעזרים שנוכשו במסגרת המיזם, ונמשכות פעולות הטמעה של הטכנולוגיות בקרב הסטודנטים והמנחים. המיזם שנחל הצלחה וסייע להנעה של תהליך ההנגשה באו"פ יסתיים באוקטובר 2014. האו"פ ניהלה עבור המוסד לביטוח לאומי ונציגי המוסדות האקדמיים שהשתתפו במיזם **מהפכה בהשכלה** פורום לעדכון ולהחלפת מידע ודעות.

נוסף על כל אלה, במסגרת תקנות נגישות השירות עובדי האו"פ נדרשים ללמוד על התקנות ולעבור הכשרה חווייתית. למימוש מטרה זו התקיימו במהלך השנה אירועים אחדים:

- שני ימי נגישות בשיתוף עמותת **נגישות ישראל**, ובהם לקחו חלק למעלה מ־400 עובדים.
- במהלך השנה יצאו מחלקות רבות, בהן גם ההנהלה, לסדנאות חווייתיות (**דיאלוג בחשכה** בחולון, מרכז נא

מבחר פוסטרים של מעצבי בית הוצאה לאור של האוניברסיטה הפתוחה אשר הוכנו עבור יום הנגישות

בד בבד עם פעולות אלה המחלקה להערכה מלווה את נושא הנגישות באו"פ בעריכת סקרים בקרב עובדי האו"פ והסטודנטים בנושא הנגשת הלימודים, ומהם עלו כמה המלצות לפעולה:

- לשלב ולשפץ את הקורסים והמבחנים של הסטודנטים עם הצרכים המיוחדים בכיתות נגישות.
- להנגיש את אתר הבית של האו"פ.
- לפרסם באתרי הקורסים מצגות, חומרי למידה ותרגול וסיכום הנקודות המרכזיות שעולות במפגשי ההנחיה במטרה לאפשר לסטודנטים בכלל ולסטודנטים עם צרכים מיוחדים בפרט להתכונן מראש למפגשי ההנחיה, לעקוב אחר התוכן המועבר במהלך המפגש ולחזור על החומר לקראת המבחן.
- לפתח מודעות ומענה הולם לסטודנטים עם צרכים מיוחדים במפגשי ההנחיה.
- לפעול להגברת הידע והמודעות בקרב כלל הסטודנטים והעובדים לגבי הסיוע לסטודנטים עם צרכים מיוחדים ומתן מענה הולם להם.

לגעת בנמל יפו), ובמסגרתן שוחחו עם סטודנטים כבדי ראייה או כבדי שמיעה על לימודיהם באו"פ.

הגרפיקאים והגרפיקאיות במחלקת הוצאה לאור הכינו תערוכה בנושא נגישות. התערוכה הוצגה ביום הנגישות הראשון וזכתה להצלחה גדולה מאוד. מוסדות אקדמיים נוספים ביקשו לקבל את התערוכה לתצוגה בפעילויות שונות בנושא הנגישות.

- בחודש יוני התקיים בשיתוף עם שה"ם כנס לעורכי תוכן של אתרי אינטרנט (מרכזי הוראה/מנחים מתקשים וכל מנחה המעלה חומרים לאתרי הקורסים), ובמהלכו הוצג התקן הישראלי להנגשת אתרים והודגם שימוש בטפסים ובתכנים נגישים באתרים ובאפליקציות.
- מינהל המחשוב נמצא בעיצומו של תהליך העברת אתרי האוניברסיטה הפתוחים לקהל הרחב לפלטפורמה CMS SharePoint ובנייתם על פי תקן הנגישות (הנחיות הנגישות WCAG של איגוד האינטרנט הבינלאומי W3c וההתאמות שבמסמך של מכון התקנים הישראלי).
- כחלק מתפיסת הנגישות טקסי הבוגרים וימי העיון הנערכים באו"פ מוגשים כיום גם למשתתפים עם מוגבלות בשמיעה ומלווים בתמלול ובתרגום לשפת הסימנים.